

Leto IV.

NA DUNAJI 15. APRILA 1878.

List 8.

Od konca!

Ko solze sem pretakala,
Po sinu v boji solze vroče;
Takó težkó ga čakala,
Tolažil, tešil si me, oče:

Poterpi, žena! debel sneg
Še krije gore in doline;
Ko bode kôpen dol in breg,
Sin verne se ti iz tujine! —

Glej, davno vse je kôpno že,
Pomlad skerjanec že oznanja;
Cvetice iz zemljê hitê,
Zelenje drevju že poganja.

Kervavi boj je že končan,
Povišana je slava križa;
Prišel še ni vernitve dan,
In že velika noč se bliža!* —

„Tolažil sem te, upal sám,
Da pride skoraj sin iz boja;
Kaj zdaj naj rečem ti, ne znam . . .
Slepila me je nada moja!

Boj zmagoviti je končan,
Na tleh sovražnik je v nemoči;
Napočil je svobode dan
Kristjanom bratom v sužnji noči.

Vesele zmage je vesel
Komúr serce človeško bije;
A narod je — kdó bi verjel! —
Brez serca, in ta národ vpije:

Vsi v sužnji jarem spet nazaj!
Vse kakor bilo je, naj bode;
Slovan naj služi — a zakáj?
Slovan je mučenik* osode!

Zastonj naj boj in trud bo naš,
Zastonj prelita kri slovanska!
To hoče narod samopaš,
Tergovska duša tá — britanska!

Zatorej, žena, da takoj
Sin verne se, ne goji nade:
Od konca bó začeti boj,
Da tudi ta sovražnik pade**!

S.

Sodnikovi.

VIII.

Pozno ponoči je bilo že, ko je Matija, pripravljaje se na pot, zbiral in skladal svoje stvari; najpotrebnejše obleke je hotel vzeti s seboj samo toliko, kar je lahko v roki nosi popotni človek. Peš bode popotoval Sodnikov sin, dasi je vóz in kónj na izbiro pri hiši. Jutri zjutraj pred dnevom zapusti očetov dom; kakor hlapec, ki gré iz službe, pojde iz domače hiše; da bi ga le nihče ne videl, seditemu očetu ne smé pred obličje!

Sodnik je bil z doma, kakor po navadi; vse je bilo mirno po hiši. Razen matere ni vedel nihče, kaj se je godilo med očetom in sinom. Vsi so mirno spali, samo mati ni mogla zatisniti očesa. Matija je bil že skoraj zveršil svoje žalostno delo, ko se vrata odpró in mati vstopi. Vsa objokana sede poleg njega na stol. Čez nekaj časa izpregovori in reče žalostno sinu:

„Torej je skleneno, tí moraš iti“?

„Saj poznate očeta“!

„O kaj pa da ga poznam, da bi ga ne tako“!

„Ne žalujte, mati“!

„Ti pač ne žaluješ, tako z lahkim srcem odhajaš“!

„Kaj sem pa dobrega imel doma? Očetu sem tern v peti, hlapca imajo raji; iz njih ust nisem čul prijazne besede, kakor da bi jim bil ne vem kaj storil“.

„Saj tí tudi nisi bil nikedar prijazen z njim“.

„Mati, jaz se ne morem prijaznega delati, ako nisem; če ne smem govoriti, kakor mislim, raji molčim; za to sem molčal, dokler sem mogel. Ali ko sem

po nesreči blizo prišel in slisal, kako so z vami ravnali, tedaj nisem mogel več molčati; in tako se je zgodilo, kar se je moralo zgoditi prej ali pozneje“.

„Ali pomisli, da je vendar le tvoj oče; sin mora poterpljenje imeti z očetom“.

„Če nisem prav storil, Bog mi odpusti; ali jaz nisem mogel drugače, mati“!

„Misel je bila dobra, ali to ga je le razdražilo; bojim se, da bo zdaj se huje“.

„Jaz ne mislim tako, mati, in to je moja tolažba; morebiti jih pa ravno to strezni, da se zavedó in spoznajo, kam so zagazili“.

„Bog daj, da bi bilo tako, ali jaz imam malo upanja. Zdaj, ko pojdeš ti, zdaj ga ne bo nič več držalo, zdaj pojde vse nárazen. Sama bom zdaj, čisto sama in zapuščena, brez pomoči, brez podpore sirota“!

In uboga žena se hudo zjoka. Sin jo tolaži:

„Ne jokajte se, mati; kaj ménite, da je meni tako lahko pri serci; ali zdaj ni družega; jaz moram iti, umakniti se očetovi jezi“.

„To vidim; ali kaj misliš početi, kam se obrniti“?

„Najprej pojdem v mesto; tam se že kaka služba dobi, saj sem se nekaj učil in dela se ne bojim in ne sramujem nobenega, da je le pošteno. Zame se ne bójte, mati; brez skerbi bodite, Bog vé, kje človeka sreča čaka“.

„Ali kaj bo tvoja mati! O ko bi ne bilo otrók, vse bi pustila tudi jaz in šla

bi s teboj po svetu. Tako pa moram tu ostati in terpeti⁶⁶.

„Potolažite se, mati, saj se ne ločiva na večne čase. Bog vé, morebiti se skoraj kaj premeni; mogoče, da me oče sami domov pokličejo, ko se jim jeza poleže. Sodnikov sin pri tujih ljudeh za hlapca, to jim bode strašna misel, meni ni to nič strašnega“.

„Ali imaš za pot, in da se preživiš, dokler ne dobiš kakega zaslužka“?

„Do mesta ne potrebujem nič; in ko bodem tam, dalje me ni skerb“.

„Ali nekaj moraš vendar imeti za potrebo; gotovine ti ne morem dati; a dam ti kar inam. Ná, tu je nekaj zlatnine in srebernine; Sodnikova pozdaj ni da bi nosila ali pa tudi samo hranila take ničemurnosti; kaj bi mi ljudje rekli? Vzemi in prodaj vse; kolikor potrebuješ, hrani zase, drugo mi pošlji; pripomoči moramo vsi, kolikor kedó more, da se dolg poravná. Rada bi ti dala tudi vsa svoja praznična krila, da jih vzameš s seboj in prodaš v mestu, meni jih ni potreba; ali tako te ne morem obložiti, da bi bil kakor tovarna žival; pojdem pa sama v mesto berž ko mi bo mogoče, in tam se zopet snideva“.

„Mati, vi ne veste, kako mi je hudó, da moram kaj takega slišati; tako daleč smo prišli! Vendar odsvetávati vam ne morem; storite, kakor se vam zdi, da je treba. Samo to vas prosim, ne silite me, da bi vam jaz to prodajal; prehudó bi mi bilo. Hranite vse skupaj, in ako že mora biti, ako pojedete res sami v mesto, naredite s temi stvarmi, kakor se vam prav zdi, jaz ničesa ne potrebujem, mati“!

„Kakor berač pojde torej Sodnikov sin po svetu“!

„Ne tako, mati! kakor mlad, zdrav

in krepák človek pojde vaš sin po svetu, s težkim srcem pač, da vas mora tako zapustiti, a poln upanja, da se vse skoraj na boljše preoberne“.

„Bog daj, da se zgodi, kakor ti upaš, sin. Srečno hodi torej in Bog bodi s teboj povsod. Obljubi mi, da ne pozabiš nikedar in nikjer svoje uboge matere; obljubi mi, da mi bodeš zvesto in pogosto poročal, kje bivaš in kako se ti godi. Ne čakaj, da bi te oče klical; obljubi mi samo, da se verneš kakor hitro dobiš poročilo, da se je nekoliko potolažil, da ti ne brani domov“!

„Vse storim, kakor želite, mati! — In zdaj pojdite mirno spat, pozno je že, potrebni ste pokoja. Z Bogom, mati“!

„Z Bogom, ljubi moj sin“!

Podasta si roko; nekaj časa tako stojita molčé, potem mati odide.

Žalostna ločitev, Bog jima daj veselo združenje!

* * *

Vse mirno je bilo po tergu, vse je še spalo, samo petelini so dan oznanjevali, ko je Matija odhajal. Krepko in urno je stopal s culo na palici čez ramo. Nikogar ni srečaval, nikogar dohajal, to mu je bilo po volji. Samo konci terga je stara ženica čepela pred ubožno kočó ob cesti. Ko ga starka zagleda, pozdravi ga prijazno:

„Bog daj dobro jutro, Matija! Kam pa, kam tako zgodaj in pa s culo na rami“?

To vprašanje ni bilo posebno prijetno mlademu popotniku, ali kaj je hotel? Molčati ni mogel, in legati se tudi ne; naravnost ji torej odgovori:

„V mesto, strina“!

„Kaj praviš, v mesto“? čudi se starka ter zmajava sivo glavo; „v mesto, pa peš, Matija, peš“?

„Zakaj pa ne? dobre noge imam. Kaj pa vi tukaj tako zgodaj, strina?“

„Solnce čakam, solnce, starost ne more spati; neduha me tare, neduha. — Srečno pot torej, Matija, dobro opravi in srečno se verni!“

„Bog daj!“ odgovori ji Matija ter zopet urno dalje korači.

„Dober človek ta Sodnikov Matija“, govori starka sama pri sebi, ko je bil mladenič že daleč od nje; „dober človek, ne tak, kakor je njegov oče; Bog mu daj srečo!“

Bilo je lepo jesensko jutro; solnce je bilo še za gorami, a na jasnem nebu je luna bledela, zvezde so bile že vse ugasnile. Debele rosne kaplje so visele po travi; in glej, zdaj se že lesketajo kakor biseri v prvih žarkih vzhajajočega solnca.

Jutro, zlasti lepo jasno jutro ima neko posebno blagodejno moč do človeške duše. Ko mine na večer dneva luč, ko tihi mrak trudno zemljo zagrinja, vlega se prerada neka otožnost ubogemu človeku na serce; ko je vse tiho, zbuja se skerbi červ, ki je spaval v dnevnem hrupu, ter gloda in razjeda oserčje; kesanje se oglašja, bridki spomini vstajajo, obup se polastuje zbegane duše. In celó ponoči! Noč ima svojo moč, nesrečno moč! Kako samega, kako zapuščenega se čuti nesrečnik, bolnik v tamni, tihi noči. A ko zasije belega dneva svit, splašijo se nočni strahovi, mōra beži, ki je tlačila serec, up se povrača z blagodejno, čudotvorno svetlobo mladega dneva.

Težko noč je imel Sodnikov Matija, skerbi mu niso dale pokoja; če je za nekaj časa zatisnil trudne oči, mučile so ga neprijetne, težke sanje. A zdaj, ko je stopal v čistem, krepkem, jutranjem zraku, ko je videl okolo sebe vse tako

okrepčano, pomlajeno in prerajeno, oživljale so se mu telesne in dušne moči, širile so se mu persi, prosto in krepko je dihal zdravo jutranjo sapo, tako nekako lahko mu je bilo serce, bistro oko mu je zaupno zerlo v prihodnost.

Znana je stara, menda po vsem svetu razširjena vera, da ni dobro človeku, ko stopi zjutraj prvič iz hiše, zlasti ako gré po kakem imenitnem opravku, srečati staro žensko. Ta vera, ki se pač ni rodila, kakor druge, enako pametne, v ženski glavi, gotovo ne v stari, ni se uresničila našemu popotniku. Sreča ga je čakala, veselje mu je bilo namenjeno, katerega se morebiti ni nadejal. Ko je stopal v klanec proti Prilesju, začne mu vtripati serce. Cesta derži mimo Korenove hiše, vrata bodo že odprta; ko bi ga kedó videl, a kaj drugi? ko bi ga videla — ona! Ne, takega ga ne sme videti, kaj bi si mislila? in ko bi ga vprašala, zakaj gre v mesto, ali bi ji mogel, ali bi ji smel povedati resnico? Ne! ona ga ne sme videti; a vendar bi jo sam tako rad še enkrat videl, poslovil se z njo, tako rad!

Sodnikov Matija je bil nekako čuden, poseben človek, malo podoben drugim mladim ljudem. Dasi tako veljavnega in vsaj na videz tako premožnega očeta sin, bil je skromen, resen in priden mladenič; delo mu je bilo največje veselje. V družbo svojih verstnikov je redko zahajal, dasi bi bil lahko prvi med njimi. Bil je zdaj v letih, ko se začne mladi moški svet ozirati po dekletih. Saj mora mladega človeka, ko pride v leta, skoraj sram biti, ako nima svoje pipe in svoje izvoljene, kakor se ponša vsak z njo, ki ima le kolikor toliko ravne ude. Sam si vendar ne bode pripenjal cvetja za klobuk, ko se gre v nedeljo k maši! Ko se zbirajo

mladeniči zvečer pri vinu, in se pogovarjajo o dekletih, vsi sámi zmagoviti junaki, ali naj on sam tam v kotu tiči in molči, kakor da bi se zanj ne menila nobena? Kedó ima toliko poguma?

Sodnikov Matija je imel ta pogum; on se ni nikoli po drugih ravnal. Mislil je tudi on, da se mu bode treba kedaj ženiti na očetov dom. Izbrati si je hotel, kader pride čas, nevesto, ki bode dobra gospodinja, pridna in varčna, ne gledé na bogastvo ali na káko posebno, nenavadno lepoto; če bode poleg tega še čedna in bode kaj imela, tim boljé, a potrebno se mu to ni zdelo, zlasti drugo ne. In tako se je zgodilo, sam ni prav vedel, kedaj in kako, da mu pride na misel Seljanova Jerica. Ukrepal je in primérjal in zdelo se mu je, da bi ona utegnila biti prava. Ali kaj poreče oče? S to mislijo si ni Bog vé kako glave bélil; saj še sam ni nič prav gotovega vedel. Rad jo je videl, to je bilo gotovo, in rad je mislil nanjo; ali do tega ni bilo še prišlo, da bi bil dejal sam pri sebi: Ta ali pa nobena! In vprašanje je bilo tudi še, kaj ona pravi. Prijazna je bila res z njim, zdelo se mu je, da ni z nobenim tako; ali posebnega znamenja mu ni nikedar še dala, da ga rada ima, da si je njega izvolila. Z eno besedo: Ljubezen do lepe Jerice je na tihem kalila v njegovem serci; prave prilike ni bilo do sedaj, da bi bil spoznal in jasno se zavedal, kaj se godi v njem.

In ta prilika se mu je zdaj bližala.

Po nesrečnem prepiru sè svojim očetom je imel glavo tako polno drugih misli in skerbi, da ni utegnil misliti na Jerico. Ali zdaj, ko se je bližal hiši, v kateri je prebivala, zdaj ko je bilo lahko mogoče, da bi se videla, jelo se mu je nekaj čudnega gibati v serci; tako rad bi jo

bil videl, saj je toliko časa ne bode; in bal se je zopet, da bi ga ona ne videla. Ta nasprotna čuta sta se nekoliko časa v njem borila; zadnjič sklene, da se hoče ogniti njenega pogleda; saj ji bode lahko pisal, ako bi je ne mogel pozabiti, in v pismu se lahko mnogokaj pové, kar se ne dá tako z besedo, iz oči v oči. Ta misel se mu je zdela jako pametna. Ko pride torej do prvih hiš, krene s ceste na stezo, da bi šel za vasjo in potem krenil zopet na cesto.

Steza je deržala skozi verte sè zelniki in gredami za razno zelenjavo. Matija je imel danes — kako bi dejali — posebno srečo ali nesrečo? Ko pride do sredi vertov, nasproti Korenove hiše, koga zagleda? Jerica, zaradi rose podpásana, s koskom v roki je stala tu sredi gredice in zelenjave nabirala. Še je bil čas, Jerica ga ni bila še zagledala, ker je bila pripognena in v delo zamišljena; lahko bi se bil vernil; ali mislil si je mendà: božja volja je, kaj bi se bal? In pogumno stopa proti njej. Ko je bil že tako blizo nje, da je čula njegove stopinje, dvigne deklica glavico in se oberne proti njemu, kakor serna, ko jo kaj moti na paši. Matija je bil skoraj po nevedoma culo z rame v levico vzel, palico z desnico prijel in tako se ji je bližal. Pogumno jo on prvi nagovori:

„Dobro jutro, Jerica, tako zgodaj že po konci“?

„In ti, Matija“, odgovori mu deklica, „kam tako zgodaj“?

„V mesto“!

Ko je videl, da se to deklici čudno zdi, ni čakal, da bi ga dalje vprašala; sam ji reče:

„Dà, v mesto; zakaj bi jaz ne šel kedaj v mesto, in zakaj ne peš, ako se mi ljubi“?

„Tód v mesto, zakaj ne po cesti“?

Zdaj je bil nekoliko v zadregi; prahú ni bilo še zdaj po cesti in bližnja pot tudi ni bila okolo vasi. Resnice ji vendar ni mogel povedati, malo laži v taki sili in zadregi morda vendar ne bode tolika pregreha:

„Lepša pot se mi je zdela po vertih“.

Kedór ni vaju legáti, pozná se mu pri najmanjši poskušnji, da ne govori resnice. Matija je videl, da se deklici ne zdi prav verjetno, kar pravi. Da bi ne zabredel še globočeje, ujunači se ter sklence razodeti ji vso resnico.

„Veš kaj, Jerica? tebi povem, ravno tebi, česar nisem povedal nikomur. Z očetom sva se sperla, z doma moram, po svetu, sam nê vem kam, najprej v mesto“.

„To je žalostno, Matija! Oče so hudi nate? ne dadó se pogovoriti“?

„Naš oče so nagle jeze, odgovarjati se jim ne smé, in kar enkrat rekó, to je kakor pribito. Čakati je treba, da se sami premislijo“.

„In to sem zvedela zdaj, samo tako po naključji? To ni lepo, Matija! Ogibal si se me celo, kaj bi tajil“?

In Matija res ni tajil.

Deklica se oberne hitro v stran, da si obriše skrivaj solzo iz očesa, potem mu pravi žalostno:

„Mislila sem — a zdaj vidim, da sem se motila! Ne smem te dalje muditi; z Bogom, srečno pot, Matija“!

Podá mu roko, potem hoče oditi; ali Matija ji ne izpusti roke; tako se ne more od nje ločiti.

„Ali si huda, Jerica“? vpraša jo čez nekaj časa.

„Kaj bom huda? Kaj si mi pa storil? Ne zameri, da sem tako govorila. Pozabi kar si slišal; sama ne vem, kako je prišlo, kaj sem mislila; nič nisem mislila, vse je prišlo tako nanagloma! Torej ne bodi hud, Matija in — srečno pot“!

In zopet hoče oditi, ali mladenič je ne izpusti.

„To je torej tvoja zadnja beseda? Bog vé, kedaj se zopet vernem; drugega mi nimaš nič reči, Jerica“?

Deklica molči.

„Ali se ti ne bode nič tožilo po meni, ko me ne bodeš videla toliko časa; ali se me ne bodeš nič spominjala“?

„Kako bi se te ne? Glej, Matija, vedno si bil prijazen z menoj, to mi je dobro delo; ti nisi kakoršni so drugi, zato sem te rada videla, rada s teboj govorila, saj veš, kaj bi ti pravila“?

„To je vse? drugega nič? Torej pa že vidim, da moram iti — takó —“!

„Matija! ne igray se z menoj! Jaz nisem, da bi se —“

Dalje deklica ni mogla govoriti; jok jo premaga, solze ji zalijó; na glas se zjoka. Mladenič si ne more kaj; strastno jo pritisne na svoje persi.

Zgodi se časi spomladi, da je zvečer še bukovje vse golo in rujavo; ponoči pride blagodejen dež z neba in zjutraj je vse zeleno. Tako se je nenadoma, hipoma razvila njemu in njej ljubezen, ki jima je na skrivnem v serci kalila.

Nekaj časa potem je Matija zopet urno koračil po cesti proti mestu. Tako čudno, tako mehko; tako veselo in tako žalostno mu je bilo serce!

B. M.

(Dalje prih.)

Massimo d'Azeglio.*)

Spisal J. Jesenko.

„Esser lui disposto, infin che gli durino le forze e la vita, a non avere un affetto, non un pensiero, che non sia dedicato alla patria“.

Miccolò de Lapi.

Vsakega zanima razvoj narodov tem bolj, če ga opazuje pri narodih, katerim so državniki in modrijani po neki puhli teoriji odrekli in se odrekajo vsako boljšo bodočnost. Tako so sploh sodili tudi o Italijanih: stoletja in stoletja so ti propadali in izgubili slednjič vso duševno in moralno krepko, s katero so se njih predniki v srednjem veku odlikovali pred vsemi narodi v Evropi. Italijanski narod životari, rekli so, le še v temni noči, v katerej skoraj popolnem izgine; in Italija je bila imenovana zemlja mrtvih. A sedanjost prča, da so se oni državniki in modrijani silno motili.

Italijanski narod se je z nova oživil, zedinil se in ustanovil dokaj krepko in samostalno državo. Alfieri, Foscolo, Manzoni, Grossi, Giusti, Gioberti, Balbo, Collegno i. d. slavni možje so vsak na svojem polji delali z vsemi močmi, da bi zatirani narod osvobodili ter mu pripravili veselejšo bodočnost. Med vsemi temi mnogo zaslužnimi možmi pa se najbolj odlikuje Massimo d'Azeglio. Mnogoverstne svoje zmožnosti je po polnem posvetil svojemu narodu: bil je izversten slikar, priljubljen

pisatelj povesti, umen državnik in serčan vojščak; pred vsem pa je bil neomadeževan poštenjak, katerega neutrudna delavnost je do zadnjega zdihljaja Italijanom kazala, kako se morajo preroditi, če hočejo nekedanjo veljavo med evropskimi narodi zopet zadobiti.

Massimiliano Tapparelli d'Azeglio se je rodil 24. malega travna l. 1798. v Turinu, glavnem mestu na Piemontskem. Roditelji njegovi so bili celó imenitni: Cesare d'Azeglio, njegov oče, bil je mnogo poštovan general v vojni piemontški; Kristina, mati njegova, pa je bila iz pre-slavne rodovine Morozzo della Rocca. Perva leta je z roditelji preživel v Turinu. Ko so se pa Francozje zopet polastili mesta in dežele ter so kralja sardinskega z nova prognali na otok Sardinijo, tudi slavni general Cesare d'Azeglio ni hotel tujemu oblastniku službovati, ampak zapustil je domačijo ter se z rodovino preselil v Florenco. Tu sim se je bil malo prej preselil tudi slavni pesnik Vittorio Alfieri, katerega se kot prvega znanega tujca še spominja naš Massimo d'Azeglio iz otročjih let.

„Ehi, Mammolino, stai fermo“ (No, Maksiček, le pri miru bodi!) zakliče mu Alfieri necega dne v delavnici slikarja Fabre-a. Ta slikar je ravno ta čas delal sliko za neko cerkev v francozkem mestu Montpellieru. Predočevala je mater božjo

*) Podlaga temu životopisu so: „I miei ricordi“, 2. vol. Firenze 1867., katere dokončati je Azegliu smert branila; segajo namreč le do l. 1846. Razen te zanimive knjige, po mojih mislih ene najbolj podučljivih, kar jih je duševna plodnost evropskih narodov v zadnjem desetletji porodila, rabil sem še zlasti: „Lettere di Mas. d'Azeglio a sua Moglie“, Milano 1870.; „Lettere di M. d'Azeglio a Giuseppe Torelli“ in razne spise Massima d'Azeglia.

s Kristom v naročji; tega je slikar vpodabljal po Maksimiljanu d'Azegliu, katerega je nagega mati deržala v svojem naročji. Kedó bi bil takrat mislil, da bode nemirni deček, uзор podobi Kristovi na Fabre-ovi sliki, ki se je do dandanašnjega dne v Montpellieru ohranila, postal kedaj imeniten slikar, ki je naravo neprestano opazoval in jo posnemal.

V Florenci je ostal do leta 1807. Ta leta so imela mnogo vpliva nanj, zlasti se je njegovo piemontesko uho privadilo mehke in gladke besede florentinskega narečja. V šolo so ga zgodaj poslali k „šolskim bratom“, še več pa se je naučil doma, kjer so mu roditelji neprestano dajali najlepše vzglede. Tako se je zgodaj učil zgodovine, zemljepisa, basnoslovja, francozkega jezika, pred vsem pa se je učil samega sebe zatajevati in premagovati in razne bolečine voljno prenašati. Tako si je bil nekedaj na sprehodu roko zlomil, a le enkrat ni zastokal, ko mu oče reče, da naj ne prestraši matere sè svojo bolečino. Mati o njegovi bolečini ni nič zvedela. „Kajti Piemontez le potem sme reči, da se dobro ne počuti, kedar ima zlomljene roke in noge in telo na dveh mestih prebodeno“. V teh mladih letih se je v Florenci tudi privadil onega priljudnega vedenja, katero nikakor ne loči plemenitnika od neplemenitnika. Prav po domače je občeval se svojimi verstniki in enako tudi sè služabniki in drugimi ljudmi nizkega stanú. Zato se je deček, vernivši se v Turin, jako čudil, da so se mu celó priklanjali in ga s častnimi naslovi (Sor Cavaier, gospod vitez) nazivali.

Leta 1807. se je vernil v Turin, kamor je Napoleon I. poklical njegovega očeta. Zunaj šole so ga v Turinu podučevali razni duhovniki, ki niso imeli ne potrebne

vednosti ne odgojiteljske spretnosti, da bi se pod njihovim vodstvom Azeglieve velike duševne zmožnosti naravno razvijale. Pitali so ga sè slabo prebavljeno latinsčino in suhoparnimi dogodbami iz asirske, medijanske, perzijanske zgodovine. Nikedar mu niso pojasnili, kako so se starodavni narodi razvijali in cveli in zakaj so poslej propali; kako je njih napredek pripomogel napredku drugih naslednjih narodov. Tako suhoparno podučevanje se mu nikedar ni hotelo prikupiti; ni čuda, da je mladenič čertil učitelje, ki so ga s tako suhoparnimi uki nadlegovali. Prečudno dogodbo pripoveduje sam v svojih spominih (i miei ricordi I. 178 in sl.). Bil je 14 let star; učil ga je ta čas nek dolgočasen don Andreis; bil je sicer dober mož, a z latinščino ga je tako nadlegoval, da je Massimo d'Azeglio sklenil maščevati se nad njim. Ko sta bila namreč enkrat sama na sprehodu, razperla sta se. Kar se sprimeta; ker je Azeglio bil jako velik in močen, gibčen in nagel kakor maček, zmaga dona Andreisa ter ga namlati, da je celó kervavel. Še tist večer pride neki don Rinaldi, župnik v Revigliasci ter ga kaj ostro strahuje. Preti mu z veliko jezo njegovega očeta, ki ga noče več videti, ter mu pravi, da je izobčen iz katoliške cèrkve, ker „qui percutiet clericum suadente diabolo i. t. d.“ Izobčen je tedaj iz cèrkve in on se ne smé udeleževati nobene cèrkvene svečanosti, dokler ga škof zopet ne sprejme med vérne svoje ovčice. Tako so strahovali mladeniča; ta pa se je svojega izobčenja iz cèrkve skoro veselil, kajti za 14 dni ga je to izobčenje osvobodilo rožnega venca in drugih mu celó sitnih molitev v bližnji kmečki kapeli. Kar ga nekega dne župnik pokliče v zakristijo,

prebere mu veliko pismo, v katerem mu škof turinski daje odvezo od vseh pregreh, ter ga z nova sprejema med vérne kristijane.

Ko je bil Napoleon prvi popolnem uničen, vernili so se prognani vladarji na svoje prestole. Tudi papež Pij VII. se verne v Rim. Od vseh krajev so prihajali poslanci v imenu raznih vladarjev pozdravljat predstojnika katoliške cèrkve, katerega so prej tako proganjali. Sardinski kralj je izbral Cesara d'Azeglio za poslanca, da naj se gre papežu poklonit. Takrat je mati Massimova posebno prosila moža, da naj mladeniča vzame s  seboj v Rim. Ta je bil malo poprej vstopil v stražo meščansko, katero je bil ustanovil sardinski kralj Viktor Amadej. Ko pridejo v Rim, izroči oče njega in njegovega brata Ludovika imenitnemu starinarju Eniju Quirinu Visconti. Osem mesecev vodi ta mladeniča po mestu ter jima razkazuje razne starine in podertine; ni je prezerl stvari, katera bi ju kolikaj zanimati mogla. Res da je Massimo d'Azeglio takrat le malo poznal rimsko zgodovino, vendar mu je to zadostovalo, da je vsakokrat hitro spoznal vrednost in imenitnost vsakega spomenika. Zbudili so v njem  n narodni ponos, s katerim so se Rimljani odlikovali med vsemi narodi starega sveta. Nemisljive slave so ga spominjali vele astni

templi, veliki zmagoslavni obloki, velikanski stebri in stolpovi, in razne podertine krasnih hiš.

In  ivljenje Massima d'Azeglia, njegova dela, njegovi spisi so poslej očitno kazali, da je hrepenel po onej hrabrosti in slavi, katera je bila posebna dika nekdanjim Italijanom, teh je najraje spominjal Italijane svojega časa, da bi jih rešil telesnega in moralnega propada, da bi jih prerodil in okreпил ter iz njih ustvaril nov narod, vreden svojih mo o nih in ponosnih prednikov v starem in srednjem veku.

Verniv i se v Turin vstopi 15 in pol leta stari mladenič kot lieutenant v „kraljevi polk“, ki je takrat bival v Vene iji, starem gradu blizu Turina. Njegovo življenje pri tem polku je bilo silno neredno. Med častniki se skoro ni zgodila nobena neumnost, da bi se je ne bil udeležil. Le dolgovi ni nikedar delal; ker ti, kakor sam pravi, so mu bili zmeraj kaj zoperni. Materi je to neredno počenjanje delalo premnogo skerbi. Kar se mladenič mahoma popolnem prenaredi. Postal je kaj ljubezniv človek visokega stanu, sovražil je lenuhanje ter se jel neprestano učiti in v slikarstvu vaditi, ter je sčasoma postal velik umetnik, pravi italijanski pisatelj, imeniten der avnik in kaj ser en in pogumen vojak.

(Dalje prih.)

In vendar — !

Noveleta v pismih, spisal Emil Leon.

1.

Filip prijatelju Bogomilu.

Meseca junija.

Prijatelji mi svetujejo, da naj bi se oženil. Oženil — in jaz! Nikedar ne! Kar serd me tare, kader moram poslušati té filistre, ter gledati té zakonske obraze, na katerih berem žalostno zgodovino dolgočasnega življenja. In ti mi svetujejo: oženi se, dobro se ti bode godilo! Dobro! In tem sirotam naj bi verjel, tem zakonskim očetom, ki si štejejo v največje veselje, ako smejo na večer z dovoljenjem „drage“ ženice zlesti iz zakonskega jarma, ter obiskati gostilno, da popijejo mérico kislega in ne drazega vina. Ko pa takisto srebajo vince, in strahoma pričakujejo trenotka, da se merica izprazni, tedaj pa dvigujejo glave in besedarijo o svojih srečah in lahkem življenji — ti modérni mučeniki! In té naj bi poslušal? Nikedar!

„Če si doma, si sam, zapuščen, med pustim zidovjem; ne vidiš nikedar prijaznega obraza, vse je mrtvo, pusto okrog tebe! In pa še le, če zbolíš, nalezesh, recimo, plućnico, ali vročnico, kedó ti postreže tedaj?“ — Tako mi govori na ušesa dan na dan tist gospod komisar Andrejščak — on, ki ga žena strahuje, da je groza, ter mu gleda na perste, kader plačuje in kupuje najbolj smrtdljive in najbolj slabe cigare. Gospod Topolač, tist dolgočasni sodnik, pa vselej priterjuje takovim opominovanjem, ter stoka in svoja očesca, silnega navdušenja poln, proti stropu obrača in nerga: „dà! dà! ljubezen, zvesta ljubezen, ta je dar božji! In take ljubezni vi ne poznate,

dragi moj profesor!“ Pri tem pa zvija obraze, da je podoben domačemu zajcu, kateremu je kuharica ravnokar nož zasadila v goltanec. Ljubezen! ljubezen! Kakor da bi svet ne vedel, da se gospa Topolčevka rajša ozira po topničarskih, gizdalinskih oficirjih, kot po svojem možu. In pri tacih okolšinah naj bi se ženil! Saj nisem še oslepil na duši in na telesu!

In ali se mi res slabo godi na svetu? Gotovo ne! Česar potrebujem, daje mi država, kateri odgojujem nadepolno mladino. Na smert in bolezen pa tudi ni treba misliti takoj!

Doma, med „pustimi stenami“ pa sem lepo sam — in srečen. Soba, v kateri stanujem že osem let, mi je znana in draga v vsakem kotu. Silno težko bi se ločil od nje. In prijazna tihota, katera me obdaja! Tik mene stanuje moja gospodinja, stara samica, ki se ne meni za živo dušo na svetu. Osem let že občujeva, ali vidiva se samo konec meseca, ko ji plačo prinesem. Tedaj pa se mesec za mesecem razvije med nama ta le razgovor:

„Tu je mesečna plača, gospica!“ In pri teh besedah se lahko poklonim.

„Hvala, gospod profesor! Bodi miren, Amor!“

Te besede pa so namenjene malemu psičku, ki vselej zarenči nad mano, ko stopim v gospodičino sobo. In to prav vselej, mesec za mesecem.

Na drugi strani pa stanuje nekov duhovnik v pokoji. In ta me tudi ne moti.

Kedó pa biva spodaj, v prvem nadstropji, tega ti v resnici ne morem povedati. Stanovalci tam doli se hitro mené — ali kaj mi to mari?

Tako je moje življenje mirno, kakor potoček sredi gozda, skozi cvetje in visoko travo tiho hiteč.

Sedaj pa pomisli, ako bi bil oženjen! Tisto vedno klepetanje, besedovanje, jezikovanje, kričanje in jokanje! In otroci?! No, saj ni, da bi govoril!

Pa glej! nad vso to jezo bi bil skoraj pozabil, čemu ti pišem to pismo. Čudeč se bereš, kako prideš ti v to javkanje moje, in serdito vprašaš, kaj to tebe skerbi, ako se jaz vprežem v zakonski jarem, ali ne. In prav praviš! Odpusti mi! Ali ti zakonski vinopivci so me res razjarili! Oženil naj bi se, in jaz!

Prijatelj, nekedaj si željo izrekel, da bi enkrat rad z mano preživel tista dva meseca, ko sva prosta svojega poklica, z mano — v moji domači dolini. In glej, danes te spominjam dane mi obljube. Oj ti še ne poznaš te krasne doline, skrite v najskritejšim kotu slovenske domovine; ne poznaš njenih gozdov, njenih vodá! Če pa ti povem, kako prebivam v tej dolini, napolni se ti srce s poželenjem in hrepenel bodeš v ta raj, in hitel k meni. Jaz pa te sprejemem z nepopisno radostjo in potem bodeš sam videl, kako je in kako.

Ne menjal bi s kraljem, kader hitim proti svojemu domu! Vse mi je sicer pomerlo in edini sem svoje rodovine še na svetu. Ali spomini na pokojne so se polagoma odkrušili, otemneli, in nič več mi serca ne napolnuje divja prva boleost, ako se spominjam onih, ki spé po grobovih.

Sam sem v rojstni svoji hiši — ali vendar ne nesrečen. In kaka hiša je to!

Vsa starodavna še; okrog oken tiste ru-deče poteze, streha slamnata, in do veže visoke stopnice. Po zidovih pa se kažejo očem še vse tiste nepopisne podobe, ki smo jih otroci z ilovico namazali po njih. In v hiši se tiste ozke klopi in ob stenah še tisti svetniki, kakor pred petdesetimi leti. To je ostalo; oni pa, s katerimi smo se nekedaj radostili v teh prostorih, oni so pomerli, pomerli!

Okrog hiše imam vert, poln starega drevja, ker moje srce se ne more pre-magati, da bi dal posekati te stare znanke otročjih mojih let in otročjih let mojih očetov. Sedaj pa že skoraj vsi otožno dvigajo suhe verhove proti nebu, ter žalostno zró na mladi zaraščaj pod sabo. Ali tega sem zasadil jaz sam, z lastno roko! Te cepljence pa gojim, ter jim strežem od jutra do večera. To ti je dela, da obiščem vsacega, ter otrehim vsacemu gosence in druge nadlege! Če mi je pa vroče, ležem v hladno travo in zrem pod se v dol, na travnike in polja. Delavci po njivah mergoleči pa se ozirajo proti meni, ter si pripovedujejo: „Posavčev profesor je zopet tu, sedaj bo pa gotovo lepo vreme“!

In tako je; tudi nebo mi je milo! Kader sem jaz v svoji domačiji, tedaj je dolina preprežena skoraj vedno s tistim italijanskim obnebjem, ki je čisto kakor ribje okó.

Konečno pa sem ti prihranil še najboljše, da vidiš, kako sem mislil nate in tvoje drago mi prijateljstvo. To spomlad sem si nekoliko streljajev od domače hiše, na malem holmu, postavil leseno kočico, v tistem čarobnem in zračnem zlogu, kakor se vidi po „Švajca visokih goráh“. To ti je poslopje! Okrog in okrog ga senčijo stari orehi in češnjeva debela! Prijatelj, kader ti ta spomladi cvetó!

Samo pri razgledu v dolino sem posekal drevesa, da se prosto vidi iz oken in malega balkončka (ki je tudi tu) v dolino. In ravno iz oken tvoje sobe. Prav res tvoje sobe! Hišica ima namreč dve sobi in sredi med njima vežico — seveda vse v minijaturi. Ali saj ni, da bi popisal! Pridi, da vidiš in občuduješ sam! To pa ti naj vendar še povem, da sta sobici opravljeni kakor budoar dvorske

grofice. Pri oknih bele preproge, mala mizica, postelja in druge take podrobnosti!

Poglej, prijatelj, tako bivališče sem pripravil nama, ker tudi moja sobica ima krasno opravo (veliko zerkalo in mehke fotelje). Pridi torej gotovo in sam poglej! Sedaj, ko si zvedel, kako pristanišče imam zase in za svoje misli, sedaj pa vprašam še končno: čemu naj bi se ženil? — Nikedar! —

(Dalje prih.)

Deveta dežela.

Četerto poglavje.

Negoda pripoveduje, kako ga veselé lepi kraji; rad bi popisal bralcu lepoto devete dežele, ali v sebi ne čuti umetniške zmožnosti. Bralec se bode čudil, da se v deveti deželi živali čisto nič ne bojé človeka.

Če mi je bilo kedaj, žal mi je zdaj, da znam tako slabo popisovati, bodi si človeka ali pa kraj. Moje oko vidi lepoto kakor jo more videti menda samo slikarjevo oko; serce moje jo čuti, kakor jo pač čuti samo pesnikovo sercé; ali jezik moj je okoren, neukretno je moje pero; to je: Negoda ni umetnik!

Moški svet, zlasti mladi, hrepeni navadno po ženski lepoti; to se puščavniku prav ne spodobi; dasi tudi on loči, kaj je lepo, kaj gerdo žensko telo; moje veselje so lepi kraji. Lep je z Golovca pogled, ni da bi dejal, zlasti proti gorénjski strani; ravno rodovitno polje, zeleni griči z belimi cerkvicami na verhu in zad visoke, sterne planine, to je prijetno, mnogoverstno, sladka paša človeškemu očesu. Ali človek se s časom vsega naveliča. Ko bi bil Negoda premožen človek, časa ima dovolj, popotoval bi po svetu od kraja do kraja, vstavil bi se kjer bi ga veselilo, bival bi zdaj tu, zdaj tam, dokler bi se mu ljubilo.

Veselé me divji, samotni kraji, kjer se človek čuti tako samega, kakor da bi bil edina živa stvar na zemlji. Ali tako veselje ni terpežno; ko sem bival neko časa v takem kraju, začne se mi počasi zbujati hrepenenje po življenji, toži se mi po človeku! Ko zapustivši tak kraj začujem psa, ki laja, petelina, ki poje; ko zagledam skromno njivico s podertim plotom ograjeno, človeške roke sled; začne se mi nekaj gibati v serci, nekaj tako čudnega, tako prijetnega, tako nekako „domače“ mi je pri serci! Tako govori puščavnik, ki mu preseda človeška družba, da se je prostovoljno ogiblje! Razmota naj si to in razumé kedor more!

Todà vernimo se v deveto deželo!

Jutranje solnce mi je sijalo na posteljo, ko sem se zbudil. Hitro po konci in vên pod milo nebo! — Tu imaš, Negoda! tu imaš pred svojimi očmi lepoto, kakorsne nisi videl nikjer in nikoli; v sanjah si jo videl morebiti, ko si duh zemeljske

teže prost, stvari svoj svet po svojih željah. Tako jasno, sinje nebo, tako čist zrak, tako zelene gorice, tako rodovitno žitno polje! Šumeče vode, bistri potoki se vijó po ravnini, cvetoč vert je vsa dežela, kar najdalje seza oko; tiči se izprelatavajo in sladko gostolé po drevji — vse je tako živo in tako mlado!

Kamor je človek pogledal, vse je bilo posuto s pisanimi cveticami, iz katerih so duhtele sladke dišave; čebele so veselo brenčeč rojile po njih in nad njimi so se zibali pisano krilati metulji. Gladke, bele stezice so se vile po zelenem polji med njivami, vinogradi in vertovi. Tu ni bilo za pėd zemlje, da bi ne bila skerbno obdelana. Povsod po polji, po njivah in vinogradih je bilo videti ljudi na delu; njih pesmi so se lepo strinjale s tičjim petjem, ki se je razlegalo po vsej deželi. Vasi ni bilo videti, posamezne so stale bele hiše po kakih sto korakov narazen, vse take, kakoršna je bila mojega gostoljubnega gospodarja; vsaka je bila zase in vendar ne samotna. Vsi Devetodeželjani so si bili, kakor se je videlo, sosedje, bližnji ali daljnji.

S polja krenem proti temno zelenemu gozdiču z meševitim drevjem. Ko sem hodil ob robu gozdiča, kraj šumečega potoka, priskače mlada serna iz gošče. Ko pride do mene, obstoji prijazna živalca ter me začne zvedavo ogledavati in obvohavati. Tu moram omeniti, da sem se bil oblekel v navadno devetodeželjansko obleko. Živalca je menda slutila, da

nisem pravi Devetodeželjan, zato me je s konca nekako plaho gledala; ali ko je videla, da nisem hudoben človek, zvalila se je takoj z menoj in mirno je stala, ko sem jo z roko gladil po glavi, po vratu. Ko ji je bilo dovolj té prijaznosti, poskoči in skokoma je bila pri potoku, žejo si gasit. Ali ni to kakor v sanjah?

Todà še več! Nekoliko korakov pred mano je kos prepeval na nizkem drevesu. Blizo njega sem bil že, da bi ga bil lahko z roko dosegel; tič se ne gane. Ob deblu na veji zagledam gnezdo; starka je čepela v njem; radovedno sva se gledala nekaj časa; slednjič si nisem mogel kaj: z roko posežem po njej, vzamem jo iz gnezda kakor kokljo; notri je bilo petero jajček, potem jo denem zopet nazaj, da se ne izhladi zalega. On je bil umolknil za nekaj časa, ter gledal, kaj počenja ta človek; a ko je videl, da se me ni bati, začel je zopet peti.

Vse to je čudno, kaj ne, ljubi moji rojaki? Serna, divja gorska serna, ki obvohava človeka; tica ki se dá mirno iz gnezda vzeti in zopet nazaj položiti; to se vam zdi neverjetno, čudovito, mogoče morda samo v deveti deželi! In vendar je vse to čisto naravno; tudi pri nas bi bilo lahko tako, samo da bi človek v svoji surovosti in nespameti ne preganjal nedolžnih živali; v korist in veselje bi mu bile vse; prostora in živéža je njemu in njim poleg njega dovolj na zemlji!

Negoda.

(Dalje prih.)

Zlato.

Zlato zajde, kakor solnčni žarek, v ubožnejšo kočo — pravi slaven rudni- noslovec. V resnici razen železa ni kovine, katera bi bila tako razširjena mej človeštvom, kakor zlato. Blesk njegov krasi bele dvore velikašev, a nahajamo ga tudi z ravno tistim svitom v stanu prostakovem, samo da na malem. Se ve da, one dobe ni več, v kateri je še mogla nastati naša narodna pesem:

Pa seže v aržet svileni
Po zlat rudeče rumeni,
Ga tje po mizi zatoči,
Pa godcem reče in veli: —

Tisti časi, ko so se dedje slovenski lahko ponašali z rumenimi zlati, so že davno minili, in živé komaj še v spominu sivega starčka. Tudi ona lepa noša tedanjih žen, ki so si privezavale okolo ledij dragocene pasove, na glavo pa si dajale lepa zlatom obsita pokrivala, umaknila se je drugi, in se hrani redko kje še kot znamenje tistih prošlih dni. A čeravno so zlati novci postali redka stvar, in si narod ne lepša več svoje obleke zlatom, vendar bi se tudi sedaj težko našel dom, ki bi bil popolnoma brez njega. Ako že nima hišna mati zlatih uhanov ali perstanov, krije vsaj „bridko martro“ — ki gleda doli iz kota, kako rod za rodom prihaja in gine iz koč — pozlačen pert, ali pa visi podoba hišnega váruha v pozlačenem okviru na steni.

K tej mnogostranski razširjenosti zlata pripomore pač največ njegova čudovita kovnost. Rastolči se dá na tako tanke liste, da jih 114 tisoč naloženih drug verhu družega, znaša komaj en centimeter. Ako pozlatimo sreberno palčico,

ter jo presekamo, potegne najbolj oster nož zlato kočico za seboj, ter pozlati tudi prerezane plati. Iz enega zlata nakuje se toliko pajčevinastih listov, da pokrijejo 72 štirjaških metrov! Iz te skoro neomejene raztežnosti zlata sledi v prvi versti, da se rabi na tako razne načine, in da ga dobivamo skoraj pri vseh stanovih. Zato se pač ne smemo čuditi, da je imela ta dragocena tvarina že od nekedaj velikanski vpliv v zgodovini človeštva. Nemo in mrtvo zlato je eden izmed prvih sodelovalcev pri teku svetovnih del, eden izmed glavnih voditeljev osode in dejanj posameznikov in celih narodov. Hlepenje po zlatu odločuje početje velike množice, vsakodó si želi zlata, bogastva. Vse se klanja „zlatemu bogu“, vse dervi za njim po pravih in krivih potih. Zato tolikrat čujemo tožiti, da izginja pravica in poštenje,

Da le petica dá ime sloveče,
Da človek toliko velja, kar plača!

In kako malokedaj prinese zlato pravo srečo onim, ki se trudijo noč in dan za njim! Koliko jih je, ki konečno ne poznajo druge misli, nego želje po zlatu. Bliščeči kup je njihovo veselje in življenje. Zraven njega pa terpi skopuh mráz in glad, da le more zadostiti edini svoji strasti: priložiti ljubljenu zakladu vedno novih gostov! A Bog sam zna, koliko solz je bilo prelilih zaradi vsacega, predno je došel k njemu.... Tedaj ga pa zadene morebiti enkrat nagla smert, in veseli dediči, ki so že zdavnaj šteli njegove ure, planejo čez kup, čez njegovo pravo dušo.... V prepiru in preklinjanji njegovega imena in spomina razdelé si zgrabljen denar, ter ga ponesó

na vse strani svetá. On pa se je trudil leta in leta, ni čul solz svojih žrtev, ter si komaj privoščil suhe skorje!

V Edi beremo, da so se ljudje takrat prvič sperli, ko so iskali zlata zerna. Od tedaj so se pričela mnogobrojna huda dela in kervava dejanja, katera nam je ohranila zgodovina v spominu. Zlati vek pesnikov je bila torej gotovo tista doba, v kateri zlata še poznali niso.

Zlato je zapeljalo in zapeljuje še vedno posameznike v dela, ki onečastujejo človeško ime. Želja po zlatu in po moči, ki je zmiraj v njegovem spremstvu, bila je pač prvi vzrok vojská v starih in tudi sedanjih časih; zlato je gnalo že v predzgodovinskih dobah ljudstva v sužnost in kervave boje.

Ko čujemo tako hude tožbe, in ne pomislimo, da ima zlato tudi svojo dobro, solčno stran v zgodovini narodov, umemo pač sveto jezo Plinijevo, ki pravi, da je največi grešnik bil ón, ki si je nataknil prvi zlat perstan na roko, za njim pa tist, ki je koval prvi zlate denarje!

Ker je po zlatu že od nekedaj hrepenelo toliko človeških sere, ker je imelo zmiraj v svojem obližji vso navidezno zemeljsko srečo, nastale so razne pripovedke o težavnem pridobitji njegovem. Že Herodot nam poroča o zmajih, ki branijo kupe zlata, in o nevarnostih, pretečih tistemu, ki si jih hoče osvojiti. Junaci gerškega hasnoslovja se bojujejo mnogokrat z onimi zaprekami — pripovedke, ki so se v raznih spremenih ohrani-

nile pri vseh narodih do današnjega dne. Tudi slovensko ljudstvo si pripoveduje o zakopanih zakladih in njihovih varuhih. Podzemeljski, peklenski moči treba je zapisati dušo in telo, kedor jih hoče imeti. Povsodi vedó o prederznikih, ki so šli v „ris“, in kjer je kak star grad, gotovo ti bodo terdili, da presuša tam gori nekatere dni v letu zakleta deklica polne sode zlata....

Kovina, ki je duh človeški vedno tako zanimala in vznemirjala, znana je bila že v starodavnih časih. O zlatu nam pripovedujejo pripovedke, ki so pač stareje, nego zgodovina našega roda. Da je bilo tako zgodaj znano, pripomoglo je največ to, ker je ležalo prosto na poversji zemlje, mej naplavljenim peskom in kamenjem, kakor se nahaja še dandanes v tolikej obilici po krajih, kamor se ni zašla evropska omika z vsemi svojimi tovarisicami. Najpervo se zlato imenuje v svetem pismu, ko se opeva raj; tam izvira reka Pizon, ki teče okolo zlato-nosne dežele Chavila (Kolchis?). V tej knjigi omenja se tudi najprej poraba zlata. Abrahamov hlapec je nesel Rebeki, ko jo je šel snubit za Izaka, zlate zapestnice v dar. Takrat so torej že znali izdelovati razno lepoticje iz zlata. Pozneje beremo na mnogih krajih o rečeh, katere je umetniška roka ustvarjala iz raztežne kovine, in kolikor bolj je rasla splošna omika, tem več je postajala poraba zlata enaka sedanji.

Ivan Šubic.

(Dalje prih.)

Slovenski glasnik.

— Ravnokar smo zvedeli žalostno novico, da je umrl v Kanalu naš skladatelj Josip Kocijančič.

— Slovenska znanostna predavanja v Ljubljani. V korist narodni šoli so predavali v čitalnici gospodje: K. Križman: „O razvoji

človeškega dela"; V. Zarnik: „O italijanski zgodovini sedanjega veka; in K. Bleiweis: „O blaznih in priredbah za duhobolne“.

— V seji dne 10. aprila je izročil Fr. Miklošič dunajski akademiji znanosti IV. razpravo svojega dela: „Beiträge zur kenntniss der Zigeuner-mundarten“.

— „Valvazorja“ je prišel na svetlobo že 30. snopič, to je V. knjige 3. snopič, kateri razpravlja o prvotnih prebivalcih dežele kranjske.

— Slomškovo podobo iz kararskega mramorja bode v malo tednih dogotovil naš umetnik Zajec. Podoba bo postavljena v stolni cerkvi v Mariboru.

— „Javor“, serbski ilustrovan list, izhaja v Novem sadu enkrat na teden. Od novega leta je Javor začel prinašati ilustracije, med katerimi smo videli tudi podobo našega rojaka učenjaka Fr. Miklošiča. Urednik dr. Ilija Ognjanović.

— „Zavičaj“ se imenuje nov serbski lepoznanski list, ki je začel izhajati letos v Novem sadu kot priloga političnega novosadskega lista „Zastave“.

— „Rad“ jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 42. Str. 224. Cena 1-50. Tiskom dioničke tiskare. Ta knjiga, v kateri so obelodanjeni spisi udov zagrebske akademije, je ravno kar zagledala svetlobo.

— Znamenovanje poviesti i arkeologije umjetnosti“. Vsebina tega spisa je uvodno predavanje, katero je imel dr. Kršnjavi dne 11. marca 1878. na zagrebskem vseučilišču.

— „Velika srpska narodna lira“, zbirko od 759 narodnih in umetnih pesmi bode izdala knjigarna Velimira Valožića v Belem gradu.

— „Revue slave, seule publication périodique en langue française“, tako se bo imenoval list, ki bo začel izhajati od 1. maja v Varšavi dvakrat na mesec; urednik listu bo A. de Fontain. Ta list bo prinašal spise o literaturi, znanosti in umetnosti; dopise o znanostnih društvih in podobne učenjakov, pesnikov pisateljev in umetnikov. Namen listu bo: seznanjati druge narode s slovansko literaturo in Slovane same med sabo. Cena za vse leto 30 gld. Naročnina naj se pošilja odpravištvu:

Rue Marszałkowska N. 27. b., a spisi uredništvu: Rue Hoża N. 3.

— Jugoslavenska akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu je imela sejo 27. marcija. Dopisujejoči ud Stojan Novaković, profesor na „Veliki školi“ v Belem gradu je izročil akademiji nekatera dela, ki so jako znamenita za sredovečne književne spomenike, namreč: a) Članci hronografa trojadika o Srbih i Bugarih iz rukopisa XV. veka; b) Apokrifno protoevangelje Jakovljevo*, ki ga omenja Rus-Tihonranov, ali ga ni izdal. „Protoevangelje“, prevedeno iz gerškega izvirnika, katero je izdal K. Tischendorf, primerja Novaković s serbsko-hervaskim prevodom; c) Afrodisijana Persijanca priča o rodjenju Hristovu*; po rokopisu, kateri se nahaja v sremskem šišatovaškem samostanu. Ta apokrif je izdal Tihonranov po petrograškem rokopisu XIII. veka, kateri pa ni tako popolen, kakor ta v šišatovaškem samostanu; d) „Apokrif o Jobu“ (po belgraškem rokopisu), ki je bil znan v sredovečnih zahodnih literaturah, ali se ni znalo, da ga ima tudi slovanska literatura.

— Zbor matice hervaske dne 7. aprila 1878. Predsednik znani pesnik Ivan Kukuljević Sakcinski. L. 1877. je imela Matica udov 1239. Naj še prejšnjim poročilom pristavimo, da bo Mat. herv. izdala prevod „Zgodovine in literature ruske“, „Slavonske starožitnosti, katere je mat. zastul pokojni Luka Ilić; in „Veliko splošno zgodovino“. Hvalevredno: prizadevanje je, da bo Mat. herv. izdala „Zbirko nar. herv. pesmi“, katere je nakupila ali pa jih za dar dobila od posameznih nabirateljev: M. Pavlinovića, J. Kukuljevića, S. Ljubića in Pet. Delića. Za zabavno berilo skerbijo letos: A. Šenoa, E. Tomić, F. Becić in J. Jurković.

— Vseučilišna knjigarna Albrecht in Fiedler v Zagrebu je izdala velik zemljevid Dalmacije, ki ga je izdelal Pauliny. Cena 5 gld.

— Ilustrovana ratna kronika, list, v katerem je serbski pesnik Zmaj Jovan Jovanović zapisaval s svojimi sodelavci vse zgodbe sedanje vojske v orijentu, je nehal izhajati.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 2-50 za pol leta; 4 gl. za vse leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Zellerhof 6.